

GENEL DEĞERLENDİRME

Gelişmiş ülke otoritelerince 2012 yılının ikinci yarısından itibaren atılan adımlar kısa vadeli risklerin kontrol altına alınmasına katkıda bulunsa da, söz konusu ülkelerde sürmekte olan yapısal sorunlar güçlü ve sürdürülebilir büyümenin yakalanmasını engellemektedir. Önümüzdeki dönemde finansal veya siyasi yeni risklerle karşılaşılması halinde, gelişmiş ülkelerdeki büyüme performansının kademeli olarak iyileşmesi beklenmektedir. Kriz döneminde küresel büyümenin kaynağı olan gelişmekte olan ülkelerin ise, düşük kamu borçları ile görece olarak sağlam finansal sistemlerinin sağladığı manevra alanı ve iç taleplerindeki artış potansiyeli nedeniyle daha güçlü bir büyüme performansı göstermeleri muhtemeldir. Diğer taraftan, gelişmiş ülke ekonomilerinde ortaya çıkabilecek yeni sorunlara bağlı olarak risk iştahında oluşabilecek ani değişimler, sermaye akımlarına duyarlı gelişmekte olan ülke ekonomilerinin büyüme dinamiklerini olumsuz yönde etkileme riski taşımaktadır.

Gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan para politikalarının ve tarihi düşük seviyelerdeki faiz oranlarının uluslararası yatırımcıları getiri arayışına yönlendirmesi, 2012 yılının ikinci yarısından itibaren gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarının yeniden hızlanmasına neden olmuştur. Son yıllarda otoritelerin uyguladıkları makro ihtiyati politikalar sayesinde birçok gelişmekte olan ülkede başta aşırı kredi genişlemesi olmak üzere finansal kırılganlıkların kontrol altına alınmasına çalışılarak cari dengede bozulma, varlık fiyatlarında aşırı yükseliş ve aşırı borçlanma gibi riskler azaltılmıştır. Bununla birlikte, artan sermaye akımları ve düşük borçlanma maliyetleri yeni riskleri beraberinde getirmekte; özellikle gelişmekte olan ülkelerde firmalar borçluluk oranlarını ve yabancı para açık pozisyonlarını artırabilmektedir. Faiz oranlarında ve döviz kurlarında meydana gelebilecek ani hareketlere karşı duyarlılığı artıran bu durum, söz konusu ülkelerde finansal istikrar açısından bir risk unsuru olarak öne çıkmakta ve makro ihtiyati tedbirlere olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu kapsamda gelişmekte olan ülkelerin gerek yurt içi gerek yurt dışı kaynaklı sistemik risk unsurlarını göz önünde bulundurarak, firma ve hanehalkı borçluluklarını yakından takip etmeleri, bankaların sermaye yeterlilikleri ve likidite pozisyonları başta olmak üzere güçlü finansal yapılarını korumaya özen göstermeleri ve olası şoklar karşısında ekonominin dayanıklılığını artıracak mekanizmalarla bu tedbirleri desteklemeleri gerekmektedir.

Bankamız, devam eden küresel belirsizliklerin sebep olduğu makro finansal riskleri de gözeterek esnek para politikası uygulamalarını sürdürmekte, bu doğrultuda fiyat istikrarının sağlanması ve finansal istikrara katkıda bulunulması temel görevleri çerçevesinde ekonominin finansal şoklara duyarlılığını azaltan yapısal ve döngüsel araçlar kullanmaktadır. Yapısal araçlardan vadeye dayalı zorunlu karşılık uygulaması bankacılık sektörünün varlık ve yükümlülükleri arasındaki vade uyumsuzluğunu azaltmak için kullanılırken, rezerv opsiyonu mekanizması sermaye akımlarına karşı otomatik dengeleyici işlevi görmektedir, kaldırılacak dayalı zorunlu karşılık uygulaması ise bankaların borçluluk düzeyini sınırlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca döngüsellikten kaynaklanan risklerin finansal istikrara etkilerini sınırlamak için politika faiz oranı, faiz koridoru ve Türk lirası likidite yönetimi etkin olarak kullanılmaktadır.

Nitekim, 2012 yılı son çeyreği ve 2013 yılı ilk çeyreğinde sermaye akımlarının güçlü seyretmesinin etkisiyle finansal istikrara dair riskleri dengelemek amacıyla bir yandan kısa vadeli faiz oranları düşürülürken, diğer yandan döviz rezervlerini artırıcı yönde makro ihtiyati tedbirlere devam edilmiştir. Bu çerçevede kısa vadeli faizler kademeli olarak indirilerek küresel faiz oranları ile daha uyumlu hale getirilmiştir. Öte yandan, güçlü sermaye girişi ortamında kredi büyümesinin referans değer üzerinde seyretmesi nedeniyle 2013 yılının başında likidite politikası normalleştirilirken, rezerv opsiyon katsayıları ve zorunlu karşılık oranlarında artışa gidilmiştir. İhracat reeskont kredilerinin yanı sıra, zorunlu karşılıklardaki oran artışı ve rezerv opsiyonu mekanizmasının aktif kullanımıyla Bankamız döviz ve altın rezervleri artmaya devam etmiştir. Ayrıca hem finansal istikrarın desteklenmesi hem de bankacılık sektörünün yükümlülüklerinin vadesinin uzatılması amaçlarıyla, Türk lirası ve yabancı para zorunlu karşılık oranları kısa vadeli yükümlülükler için artırılmıştır.

Yurt dışı finansman koşullarındaki olumlu seyir ve uygulanan para politikasının desteğiyle, kredi faiz oranlarındaki aşağı yönlü eğilim 2013 yılının ilk çeyreğinde devam etmiştir. 2012 yılında finansal istikrar açısından makul seviyelere çekilmiş olan kredi artışı, 2012 yılının son çeyreğinden bu yana ağırlıklı olarak bireysel kredilerden özellikle de konut kredilerinden kaynaklanmak üzere ivmelenerek referans seviyesinin üzerinde gerçekleşmektedir. Firma kredilerindeki talep, ağırlıklı olarak işletme sermayesi kaynaklı olup, yatırımlar için kredi talebi nispeten zayıf seyretmektedir. Mevduat, bankalar için ağırlıklı fonlama kaynağı olma özelliğini korumakla birlikte, menkul kıymet ihraçları ve yurt dışı borçlar gibi mevduat dışı kaynakların da artan bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

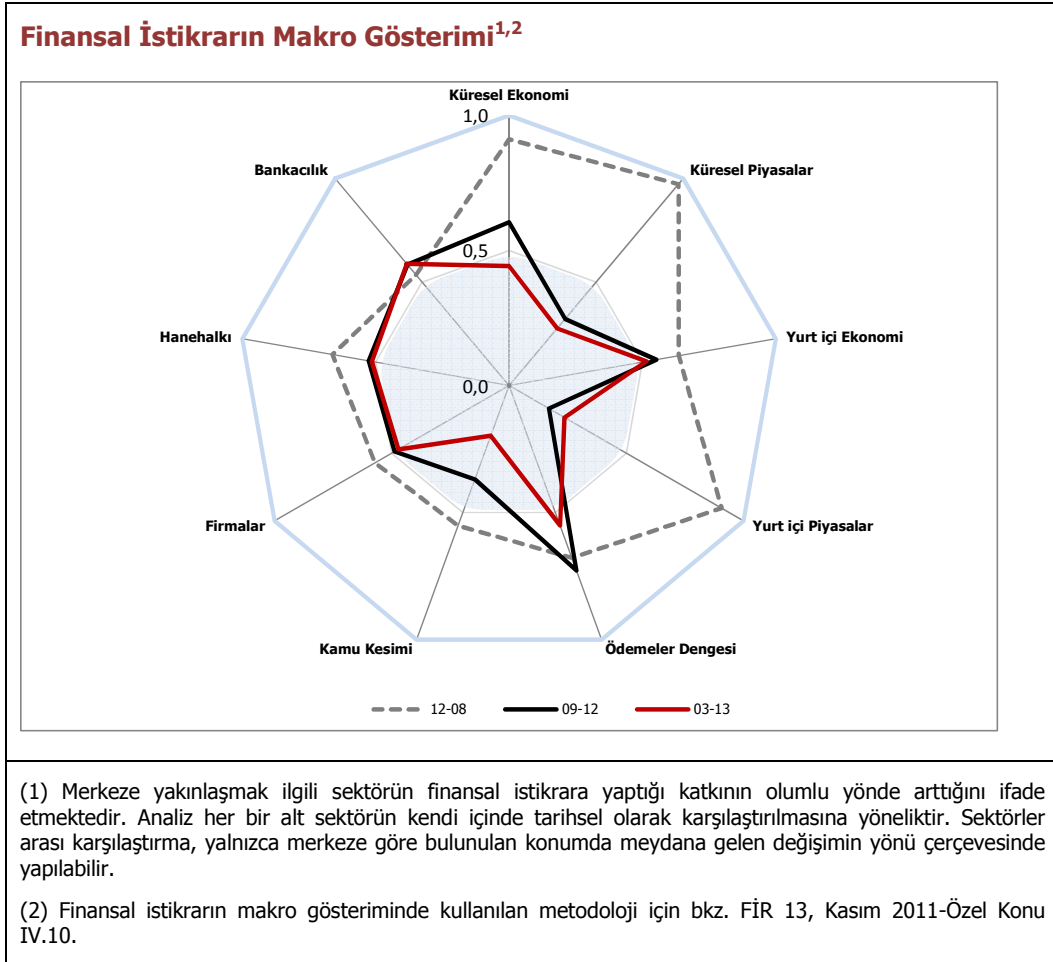
Bankacılık sektörü güçlü likidite oranları ve sermaye yapısı ile büyümesini sürdürürken aktif kalitesini korumayı da başarmıştır. Sektör için tahsili gecikmiş alacaklara dönüşüm oranları düşük seviyelerde yatay bir seyir izlemektedir. Aktif kalitesine yönelik kayda değer bir kaygı bulunmamakla birlikte, ekonomik konjonktürün olumlu seyrettiği ve bankaların kârlılıklarının güçlü olduğu dönemlerde tahsili gecikmiş alacaklar için yasal zorunluluğun daha üzerinde karşılık ayırmalarının ihtiyatlı bir davranış olacağı değerlendirilmektedir. Bankacılık sektörü yüksek sermaye yeterlilik oranlarını korumakta olup, mevcut düzenlemelerin Basel III standartlarına uyumlu hale getirilmesine yönelik çalışmalar sürmektedir. Sektörün kredi ve piyasa hareketlerinden kaynaklanabilecek şoklara karşı güçlü özkaynak yapısına sahip olduğu görülmektedir. Önümüzdeki dönemde, başta Finansal İstikrar Komitesi olmak üzere çeşitli platformlarda yürütülen çalışmaların sektörün sağlıklı işleyişine katkısının devam edeceği öngörülmektedir.

Finansal istikrar açısından reel sektörün borçluluğu ve yabancı para net açık pozisyonu yakından takip edilmektedir. Yurt dışından temin edilen kredilerin büyük bölümünün uzun vadeli olması ve bu kaynakların hem nitelik hem de bölgesel dağılım yönlerinden çeşitlilik göstermesi reel sektörün borçluluğuna dair riskleri sınırlamaktadır. Diğer taraftan, iç talepteki ılımlı toparlanmaya rağmen küresel ekonomideki yavaş büyüme ve dış talepteki zayıf seyir Borsa İstanbul'da işlem gören firmaların cirolarını ve kârlılıklarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Hanehalkı gelişmelerine bakıldığında, tüketim harcamalarının yıllık artış hızının gerilediği, ancak özellikle faiz oranlarının gerilemesine paralel olarak bireysel kredi talebinin yakın dönemde arttığı görülmektedir. Kredi kullanımına bağlı olarak hanehalkının hem faiz ödemeleri hem de toplam yükümlülükleri artmakla birlikte GSYİH ve harcanabilir gelire oranla hanehalkı borçluluğu diğer G20

ülkelerine kıyasla halen düşük seviyesini korumakta ve önceden yapılan düzenlemelerin de etkisiyle faiz ve kur riski taşınmamaktadır. Diğer taraftan, faiz oranlarındaki gerileme özellikle konut kredilerinde hanehalkına kredilerini yeniden yapılandırma fırsatı vererek, faiz maliyetinin düşmesini sağlamaktadır. Ayrıca, tasarrufların artırılması amacıyla yapılan reformların ve özellikle bireysel emeklilik sisteminde atılan adımların olumlu etkileri de görülmeye başlanmıştır. Tasarrufların yatırım, büyüme ve finansal istikrar üzerindeki olumlu etkilerini göz önüne alan Bankamız da tasarruf oranlarının artırılması ve kuruluş kullanımının özendirilmesi için farkındalık yaratmak amacıyla ulusal çapta bir kampanyanın hazırlıklarına başlamıştır.

Finansal istikrarın önemli bir bileşeni etkin finansal piyasa altyapılarıdır. Son finansal krizlerin ardından yaşanan gelişmeler sistemik öneme sahip finansal altyapılara verilen önemi artırmıştır. Ülkemizde de ödemeler alanındaki yasal altyapının güçlendirilmesine yönelik mevzuat çalışmaları devam etmektedir. Bu çerçevede, yeni Sermaye Piyasası Kanunu yürürlüğe girmiş ve Bankamız tarafından ödemeler alanını düzenleyen yeni bir kanun taslağı hazırlanmıştır. Yasalaşma çalışması son aşamaya gelen kanun taslağı ile ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri, ödeme hizmetleri ve elektronik para kuruluşları ile ilgili en iyi örnekleri ve ülke ihtiyaçlarını dikkate alan bir mevzuat çerçevesinin oluşturulması hedeflenmiştir. Taslak ile bir yandan ödemeler alanında lisans, gözetim ve denetim süreçleri tanımlanmakta; diğer yandan finansal erişimi ve aktörler arası rekabeti artıracak bir sistemin altyapısı hazırlanmaktadır.

Yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, ülkemizin finansal istikrarına ilişkin gelişmelerin şematik yansımasına yukarıdaki makro gösterimde yer verilmiştir. Buna göre; yurt dışında küresel ekonomi ve küresel piyasalar olumlu gelişme gösterirken, uluslararası kredi kuruluşlarının ülkemize ilişkin kredi notu artışlarına da yansıdığı şekilde, yurt içinde özellikle kamu kesimi, ekonomi ve ödemeler dengesi son Finansal İstikrar Raporu'nda incelenen 2012 yılı Eylül ayına göre daha olumlu bir görünüm çizmiştir. Bankacılık sektörü, hanehalkı ve firmaların risklilik düzeyinde ise belirgin bir değişim yaşanmamıştır. Finansal istikrarın korunması hedefine yönelik makro ihtiyati tedbirler yapısal reformlarla da desteklenmektedir.